

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยและเกาหลี

นางสาว คีน เฮ ซิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1103-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕ ๕ มี.ค. 2545

๕ ๑๙๘ ๑๒ ๒๘๐

A COMPARATIVE STUDY OF THAI AND KOREAN DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN

MISS KEUN-HYE SHIN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Comparative Literature

Department of Comparative Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-13-1103-6

คีน เฮ ซิน : การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยและเกาหลี (A COMPARATIVE STUDY OF THAI AND KOREAN DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN)

อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร, อ. ที่ปรึกษาร่วม : อ.เจียรธิดา ธรรมเจริญกิจ, 157หน้า.

ISBN 974-13 -1103 -6.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดประสงค์ในการที่จะศึกษาและเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยกับเกาหลี 4 เรื่อง ได้แก่ *กฤษณาสอนน้องคำฉันท์* พระนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส *สุภาวดีสอนสตรี* ของสุนทรภู่ *เนฮุน* (內訓 แปลว่าคำสอนสตรี) พระราชนิพนธ์ของพระราชินีโชเฮ (昭惠王后) และ *เกเนียซอ* (戒女書 แปลว่าตำราสอนกุลธิดา) ของ ชง ซี ยอล (宋時烈) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบในแง่ที่มาของเรื่อง เนื้อหา และกลวิธีการประพันธ์ และเพื่อวิเคราะห์ภาพลักษณ์สตรี ค่านิยมเกี่ยวกับสตรี และสตรีในอุดมคติที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีดังกล่าว

จากการศึกษาเปรียบเทียบคำสอนในวรรณกรรมคำสอนสตรีดังกล่าว พบว่าภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักประมาณตนเอง เป็นผู้เที่ยงตรงทั้งภริยา วาจา รู้จักการครองตน เป็นลูกที่ดีของบิดามารดา เป็นภรรยาที่ดีของสามี และเป็นแม่บ้านที่ดี ส่วนภาพลักษณ์ของสตรีในอุดมคติของเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอน จะต้องเป็นผู้ที่สุภาพเรียบร้อยทั้งกายและจิตใจ เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเป็นลูกสะใภ้ที่ดีต่อบิดามารดาของสามี เป็นภรรยาที่ดี เชื้อฟุ้งและเคารพสามี เป็นผู้สร้างไมตรีกับญาติพี่น้องของสามี เป็นมารดาที่ดี และเป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการเรือน

จากการเปรียบเทียบคุณสมบัติและหน้าที่ของสตรีในอุดมคติของทั้งสองประเทศ พบลักษณะร่วมของค่านิยมเกี่ยวกับสตรีในอุดมคติของไทยและเกาหลี 4 ประการ คือ ความเป็นช่างทำหลัง ความเป็นกุลสตรี ความรักเดียวใจเดียว และความเป็นแม่ศรีเรือน

แม้ว่ามีการเน้นบทบาทของสตรีแต่ละบทบาทต่างกันเล็กน้อย หรือการแสดงออกทางการกระทำที่ไม่เหมือนกันบ้าง เนื่องจากความแตกต่างด้านภูมิหลังสังคมและวัฒนธรรม แต่ความคาดหวังของทั้งสองสังคมที่มีต่อสตรีเหมือนกัน กล่าวคือ สตรีต้องรักษานวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์จนถึงวันแต่งงาน หลังจากแต่งงานแล้วต้องจงรักภักดีต่อสามีผู้เดียวและปรนนิบัติสามี รับผิดชอบงานบ้าน เลี้ยงและอบรมสั่งสอนบุตร กตัญญูกตเวทิตต่อบิดามารดา และระมัดระวังภริยามารยาท

ภาควิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
สาขาวิชา วรรณคดีเปรียบเทียบ
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต *อิน ธิษ ไร*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *ตรีศิลป์ บุญขจร*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4180121622 : MAJOR COMPARATIVE LITERATURE

KEY WORD : DIDACTIC LITERATURE / COMPARATIVE STUDY / KOREAN LITERATURE / WOMEN'S STATUS / THAI LITERATURE

KEUN-HYE SHIN : A COMPARATIVE STUDY OF THAI AND KOREAN DIDACTIC LITERATURE FOR WOMEN. THESIS ADVISOR : ASSIST.PROF.TRISILPA BOONKHACHORN.Ph.D., THESIS COADVISOR : MRS.TIENTIDA THAMCHARONKIJ, 157pp. ISBN 974-13 -1103 -6.

The purpose of the thesis is to compare and study Thai and Korean ideal women figures and related cultural values, which appear in four didactic works for women written before the arrival of Western influence : Prince Paramanujitajinorosa's *Krisana Son Nong Kham Chan*, Sunthornphu's *Suphasit Son Satri*, Queen So-hye's *Naehun*, and Song Si-yol's *Genyoso*.

The study shows that an ideal woman in the early Rattanakosin period should know her place, have graceful manners, be well-behaved, be a good daughter who respects her parents, be a good wife to her husband and be a good housewife. In a similar manner, an ideal woman in Korea's Chosun era should be a woman of well-bred manners and mind, and a good daughter to her parents ; in particular, she must be good to her in-laws, especially her husband's parents and be an obedient and respectful wife to her husband, a wise mother and a perfect housewife.

After the comparison of the two countries' qualities and roles expected from the ideal women, common values can be described as follows : submissiveness to one's husband, refined manners, devotion to a single man – one's husband, and good housewifery.

Despite slight differences in roles and practices expected from women in the two societies due to different cultural and historical backgrounds, the models of the ideal women in Korea and Thailand are almost identical. Namely, women must preserve their virginity only for their husbands on their wedding night, be loyal and devoted to their husbands, be responsible for housework, bring up children, be grateful to their parents, and be mindful of their own manners.

Department Comparative Literature
Field of study Comparative Literature
Academic year 2000

Student's signature
Advisor's signature
Co-advisor's signature

ms in 10
Trisilpa Boonkhachorn

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงโดยดีได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจแก้เนื้อหาและภาษาอย่างละเอียดด้วยความอดทนยิ่ง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ก็ขอขอบคุณอาจารย์เกียรติดา ธรรมเจริญกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สำหรับคำแนะนำในการแปลวรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีสื่อและเรื่องตัวอักษรเกาหลี รวมทั้งคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.อนงค์นาฏ เกกิงวิทย์ และอาจารย์ ดร.วรุณี อุดมศิลป์ ที่ช่วยแก้ไขให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศ ด้วยความเมตตาและความอบอุ่นยิ่ง

ขอขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ และน้องสาว ที่สนับสนุนการศึกษาต่อของผู้วิจัยอย่างเต็มที่ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ที่เกาหลีที่คอยให้กำลังใจข้ามน้ำข้ามทะเลมาเสมอ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ ชาวเกาหลีในเมืองไทยที่คอยเป็นห่วงเป็นใยและดูแลกันตลอดมา ขอขอบคุณนายวิรัช ศิริวัฒน์นะวิน ที่ช่วยขัดเกลากาการใช้ภาษาไทยในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ อย่างสุดความสามารถ ขอขอบคุณอาจารย์ถนอมนวล หิรัญเทพ ที่ช่วยตรวจแก้บทคัดย่อภาษาอังกฤษให้อย่างสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
1.2.1 งานวิจัยของไทย	3
1.2.2 งานวิจัยของเกาหลี	6
1.3 วัตถุประสงค์	8
1.4 แนวเหตุผล ทฤษฎี หรือสมมุติฐาน	9
1.5 ขอบเขตการวิจัย	9
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	10
1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย	10
1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น	11
บทที่ 2 วรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย	12
2.1 สถานภาพสตรีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น	12
2.1.1 สถานภาพในครอบครัว	13
2.1.2 สถานภาพทางสังคม	18
2.2 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการประพันธ์	21
2.2.1 กุณาสอนน้องคำฉันท์	21
2.2.2 สุภาสิตสอนสตรี	24
2.3 เนื้อหาของคำสอนในกุณาสอนน้องคำฉันท์และสุภาสิตสอนสตรี	27
2.3.1 การปฏิบัติต่อตนเอง	27

2.3.1.1 การครองตน	27
2.3.1.2 กิริยามารยาท	37
2.3.1.3 การเลือกคู่ครอง	42
2.3.2 การปฏิบัติต่อผู้อื่น	45
2.3.2.1 การปฏิบัติต่อบิดามารดา	45
2.3.2.2 การปฏิบัติต่อสามี	47
2.3.3 การเป็นแม่บ้านที่ดี	56
บทที่ 3 วรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลี	60
3.1 ลัทธิขงจื้อกับชีวิตของสตรีเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอน	60
3.1.1 จริยธรรมสำหรับสตรีของลัทธิขงจื้อ	61
3.1.1.1 ค่านิยมว่าด้วย “นั้มนจนยอบี” (男尊女卑)	61
3.1.1.2 แนแนบอบ (內外法) : กฎแห่งชายกับหญิง	63
3.1.1.3 ซั่มจงจีโด (三從之道) กับ ยอพิลจงนู (女必從夫)	64
3.1.1.4 ซิงกอจ็อัก (七去之惡) กับ ซั่มบุลกกอ (三不去)	64
3.1.1.5 ยอลเนียบุลซาอึนุ (烈女不事二夫)	66
3.1.2 สถานภาพสตรีในสมัยราชวงศ์โชซอน	66
3.1.2.1 สถานภาพในครอบครัว	66
3.1.2.2 สถานภาพทางสังคม	68
3.2 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการประพันธ์	71
3.2.1 แนฮุน (內訓 : คำสอนสตรี)	71
3.2.1.1 ผู้แต่ง	71
3.2.1.2 วัตถุประสงค์	73
3.2.1.3 เนื้อหา	75
3.2.1.4 ความสัมพันธ์กับแนฮุนฉบับจีน	77
3.2.1.5 ประวัติการตีพิมพ์	77
3.2.2 เกเนียซอ (계녀서 : ตำราสอนกุลธิดา)	78
3.2.2.1 ผู้แต่ง	79
3.2.2.2 วัตถุประสงค์	80
3.2.2.3 เนื้อหา	82

3.2.2.4	ประวัติการสืบทอด	87
3.3	เนื้อหาของคำสอนใน <i>แนฮุน</i> และ <i>เกเนียซอ</i>	88
3.3.1	การปฏิบัติต่อตนเอง	88
3.3.1.1	การครองตน	89
3.3.1.2	การพูด	91
3.3.1.3	กิริยามารยาท	92
3.3.2	การปฏิบัติต่อผู้อื่น	95
3.3.2.1	การปฏิบัติต่อบิดามารดา	96
3.3.2.2	การปฏิบัติต่อสามีด้วยการเป็นภรรยาที่ดี	100
3.3.2.3	การปฏิบัติต่อญาติพี่น้องของสามี	103
3.3.2.4	การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน	106
3.3.3	การเป็นแม่บ้านที่ดี	108
3.3.3.1	ขยันขันแข็งในงานบ้าน	108
3.3.3.2	รู้จักการจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ	110
3.3.3.3	รู้จักต้อนรับแขก	110
3.3.3.4	รู้จักประหยัด	111
3.3.3.5	รู้จักใช้คน	112
3.3.4	การเป็นมารดาที่ดี	113
3.3.4.1	การส่งสอนลูกก่อนคลอด(prenatal care)	113
3.3.4.2	การเลี้ยงดูและสั่งสอนลูก	114
บทที่ 4	การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยและเกาหลี	118
4.1	รูปแบบและเนื้อหา	118
4.2	สตรีในอุดมคติที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรี	129
4.2.1	ภาพลักษณ์ของสตรีในวรรณกรรมคำสอนสตรี	130
4.2.1.1	ภาพลักษณ์ของสตรีไทย	130
4.2.1.2	ภาพลักษณ์ของสตรีเกาหลี	131
4.2.2	ค่านิยมเกี่ยวกับคุณสมบัติของสตรีในอุดมคติ	133
4.2.2.1	ข้างเท่านั้น ข้างเท่านั้น หรือ ยอพิลจงบู (女必從夫)	134
4.2.2.2	กุลสตรี หรือ โยโจสุกเนีย (窈窕淑女)	136

4.2.2.3 รักเดียวใจเดียว หรือ อิลบุจซา (一夫從事)	138
4.2.2.4 แม่ศรีเรือน หรือ เฮียนโมยงซอ (賢母良妻)	139
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	143
รายการอ้างอิง	150
ภาคผนวก	153
ก. แนนฮุน : ตัวอย่างฉบับภาษาเกาหลี	154
ข. เกเนียซอ : ตัวอย่างฉบับภาษาเกาหลี	155
ตัวอย่างคำตอนท้ายฉบับคัดลอกซ้ำ	156
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	157